Badanie pilotażowe nt. *Wpływu sztucznej inteligencji na model ryzyka audytu*

Scenariusz/kwestionariusz wywiadu strukturyzowanego

Wprowadzenie do rozmowy: Przedstawić cel badania.

Część 1. Metryczka *(wypełnia Ankieter) Do metodyki badań – charakterystyka respondentów*

1. **Imię i nazwisko** R36
2. **Stanowisko**

	Audytor/Biegły rewident
	Dyrektor finansowy
	Nauczyciel akademicki
x	Inne, jakie: Menadżer do spraw ryzyka

3. **Sektor**

x	Sektor prywatny
	Sektor publiczny

4. **Doświadczenie zawodowe (liczba lat w zawodzie)** 15
5. **Stopień/tytuł naukowy (jeśli dotyczy)** dr nauk ekonomicznych
6. **Lokalizacja /miejsce zamieszkania** *(miejsce zamieszkania - osoba fizyczna):*
   Miejscowość:
   Kod pocztowy:
   Województwo: mazowieckie

Część 2. Pytania merytoryczne

Pytania:

7. **Czy do tej pory znane było Panu/Pani zagadnienie dotyczące wykorzystania algorytmów opartych na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

x	Tak
	Nie

8. **Czy Państwo wykorzystują algorytmy oparte na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

	Tak
x	Nie
	Nie dotyczy

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

9. **Czy spotkał/a się Pan/Pani z problematyką badawczą/dyskusją dotyczącą związku między wykorzystaniem AI a ryzykiem audytu?**

[x] Tak
[ ] Nie

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

Jest to doświadczenie związane głównie z lekturą materiałów ogólnie dostępnych w Internecie i rozmowami z kolegami, którzy właśnie pracują w obszarze audytu, zarówno pod kątem naukowym, jak i w sektorze prywatnym.

10. **Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:**

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie przez audytora w procesie badania algorytmów/narzędzi opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.							x
Stosowanie przez klienta programów finansowo-księgowych opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.						x	
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez klienta						x	
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez audytora							x
W obu przypadkach ryzyko jest takie samo		x					

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*

Może zacznę od tego, że rzeczywiście jakby mamy te dwie strony, obszary, w których ta sztuczna inteligencja znajduje zastosowanie, zarówno pod kątem przygotowywania i sporządzania, czy analiz sprawozdań finansowych, jak i właśnie kontroli, o którą tutaj państwo, jak rozumiem, specyficznie pytacie. I, jeśli chodzi o moje odpowiedzi, to po stronie klienta oceniam to ryzyko jako istniejące, jakkolwiek troszkę o niższym natężeniu, z uwagi na to, że zazwyczaj te procesy, które są podporządkowane właśnie działaniu sztucznej inteligencji, zazwyczaj dotyczą dużo mniej kompleksowych funkcji, czy operacji księgowych w ramach organizacji. Z kolei w przypadku kontroli i audytu, mówimy tutaj już o bardzo szczegółowych przepisach, które właśnie podlegają weryfikacji przez szereg regulacji, jak i instytucji. I tutaj stosowanie tego typu narzędzi jest obarczone, w moim postrzeganiu, znacznie wyższym ryzykiem, które wynika nie tylko z przepisów dotyczących ochrony danych, czy jakiejś głębszej znajomości, czy potencjalnych możliwych błędów zastosowanej technologii. Ale głównie właśnie z tego ryzyka związanego z normami, i z tym, że technologia czasami wyprzedza, ale czasami też po prostu…, rzadko kiedy jest tak, że w pełni współgra w danym momencie, kiedy pojawiają się regulacje, więc tutaj to ryzyko jest z mojego punktu widzenia znacznie wyższe.

11. **Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:**

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie AI przez audytora i/lub klienta powinno wpływać na wysokość opłaty za audyt (wynagrodzenia za audyt)		x					
Stosowanie AI przez klienta powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt		x					

Stosowanie AI przez audytora powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt		x					

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. *(free text)*
Sztuczna inteligencja ma być bardziej narzędziem, niż w jakiś sposób wpływać na stronę biznesową działalności poszczególnych organizacji. Więc rozumiem, że przy właściwej implementacji, na zdrowo konkurencyjnym rynku, czy określonych narzędziach, które w jakiś sposób są weryfikowane, sprawdzane właśnie pod kątem wspomnianych ryzyk, tego rodzaju wpływ powinien być zniwelowany do minimum, tudzież tak jak wspomniałem, w idealnym przypadku raczej nie mieć wpływu na cenę.

12. **W naszej pracy proponujemy rozszerzenie klasycznego modelu ryzyka audytowego o ryzyko sztucznej inteligencji w następujący sposób:**

Audit Risk = Ryzyko nieodłączne x Ryzyko kontroli x Ryzyko przeoczenia x Ryzyko AI

gdzie: *Ryzyko AI = Ryzyko AI audytora x Ryzyko AI klienta*

Pytania do rozmowy:

12 a) Czy w Pani/Pana opinii takie rozszerzenie modelu jest uzasadnione? Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

W takiej postaci, w jakiej widzę ten zapis, wydaje mi się, że część ryzyka kontroli oraz ryzyka przeoczenia będzie już zawierało się w tym ostatnim fragmencie formuły, czyli ryzyku sztucznej inteligencji. Więc wydaje mi się, żeby odpowiedzieć na to pytanie, trzeba, by bardziej przeanalizować tą formułę pod kątem konkretnych parametrów i zmiennych, które są tutaj stosowane. Wydaje mi się, że na aktualnym etapie, jakim obecnie się znajdujemy, myślę, że taka formuła może znaleźć zastosowanie. Przy uwzględnieniu tego, w jaki sposób jest to sparametryzowane i przy uniknięciu dublowania pewnych ryzyk, które pojawiają się w poszczególnych parametrach wskazanej reguły.

12 b) Czy według Pani/Pana wiedzy taki model (rozszerzony) jest już obecny w praktyce?

Nie wiem tego.

12 c) *Jeśli odpowiedzi na powyższe pytania (jedno lub oba) były twierdzące, dodatkowe pytanie:* **Nasze badanie nie potwierdziło związku między wysokością wynagrodzenia biegłych rewidentów a stosowaniem sztucznej inteligencji przez klienta. Co może być tego przyczyną? *(free text)***

Na pewno tutaj mówimy o obszarze bardzo uregulowanym, w zasadzie we wszystkich jurysdykcjach. Czy to mówimy o rynkach rozwiniętych czy rozwijających się. Wydaje mi się, że w jakiś sposób te stawki przekładają się też na to, że jest to rynek regulowany, w którym są określone standardy, gdzie są też bariery wejścia, które dla niektórych firm są jakby nieosiągalne. I rynek, w którym jest wymagalna wysoka specjalizacja oraz obarczony wysokimi ryzykami. I myślę, że głównie wynika to właśnie z takiej pewnej dojrzałości tego rynku i właśnie tego wszystkiego, co jest związane z jego uregulowaniem w poszczególnych jurysdykcjach.

13. Proszę uszeregować czynniki uwzględnione w zaprezentowanym modelu rozszerzonym według ważności - uwzględniając ich wpływ na ryzyko audytu, **przy założeniu, że 1 oznacza czynnik**

najbardziej istotny (najważniejszy), 5 – czynnik najmniej istotny. (Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego).

Czynnik	Ważność czynnika (1-5) Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego
Ryzyko nieodłączne	5
Ryzyko kontroli	3
Ryzyko przeoczenia	4
Ryzyko AI audytora	1
Ryzyko AI klienta	2

Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. (*free text)*
Wychodząc od definicji, czy pojęcia branży, czy obszaru, który jest ściśle regulowany, te funkcje kontrolne powinny być w stanie objąć to wszystko, co się dzieje w podmiotach, które kontrolują, czy powiedzmy audytują. Więc wychodząc jakby właśnie od tego modelu kapelusza na górze i idąc stopniowo w dół, gdzie właśnie to ryzyko się zmniejsza, powinno być, już przy tej właściwej kontroli odgórnej ogarnięte, na poszczególnych etapach, idąc od audytora, który kontroluje używając sztucznej inteligencji, poprzez podmiot, który też tę sztuczną inteligencję stosuje, poprzez te wszystkie rzeczy, które powinny podlegać kontroli przy sporządzaniu, przygotowywaniu sprawozdawczości finansowej, poprzez funkcję właśnie przygotowania tego związane z przeoczeniem, i te wszystkie rzeczy, które są specyficzne dla danej branży. Czyli to ryzyko nieodłączne, które oczywiście jest tutaj jakby, z mojego punktu widzenia, rzeczą taką dosyć oczywistą dla danej specyfiki działalności firmy, która powinna być uwzględniona poprzez te wszystkie etapy, idąc do góry w kierunku właśnie ryzyka sztucznej inteligencji audytora.

14. **Czy, i w jaki sposób przypisanie osobowości prawnej sztucznej inteligencji wpłynęłoby na proces oceny ryzyka badania?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

To jest bardziej chyba pytanie takie z pogranicza dziedzin prawa. Wydaje mi się, ja jestem ekonomistą, wydaje mi się to, z punktu widzenia takiego ryzyka badania sprawozdawczości na pewno bardzo kompleksowym zagadnieniem. Wydaje mi się, że to jest chyba bardziej materiał na jakąś pracę naukową, niż właśnie na wywiad. Ale myślę, że na pewno skomplikowałoby to badanie w aspekcie ryzyk prawno-legislacyjnych, związanych zarówno ze stosowanymi modelami, jak i odpowiedzialnością audytora za tego rodzaju badanie i również funkcją kontroli nad tego rodzaju audytem.

15. **KNF, PANA, MF, PIBR, biegli, naukowcy - która grupa powinna ustrukturyzować dyskusję o ocenie ryzyka badania w środowisku sztucznej inteligencji? Dlaczego?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Naukowcy na pewno we współpracy z biegłymi rewidentami, którzy są najbliżej, wydaje mi się tych ryzyk, czy powinni być najbliżej rzeczy, które są nowe i które w jakiś sposób rodzą ryzyka dla działalności gospodarczej i systemu finansowo-gospodarczego. Wydaje mi się, że powinni grać taką kluczową rolę. I oczywiście równolegle wszystkie pozostałe instytucje wspomniane tutaj, jeśli chodzi o taką inicjatywę, już bezpośrednio związaną z legislacją i regulacjami. To jakby na podstawie tych dyskusji praktyków powinny tutaj zabierać swoje stanowisko i podejmować właściwe inicjatywy w celu uregulowania tego.

16. **Czy jest coś, co chciałby/chciałaby Pan/Pani dodać/podkreślić w kwestii omawianej problematyki badawczej?** *(free text)*

Wydaje mi się, że chyba na ten moment nie mam takich uwag, refleksji.